

**Hry a náměty
pro globální výchovu na školách**

Prolette se s námi do Afriky

Humanitas Afrika, o.p.s.

Praha 2016

Hry a náměty pro globální výchovu na školách

Prolette se s námi do Afriky

“Vzdělání je nejmocnější zbraň, kterou můžete použít, abyste změnili svět.”

Nelson Mandela

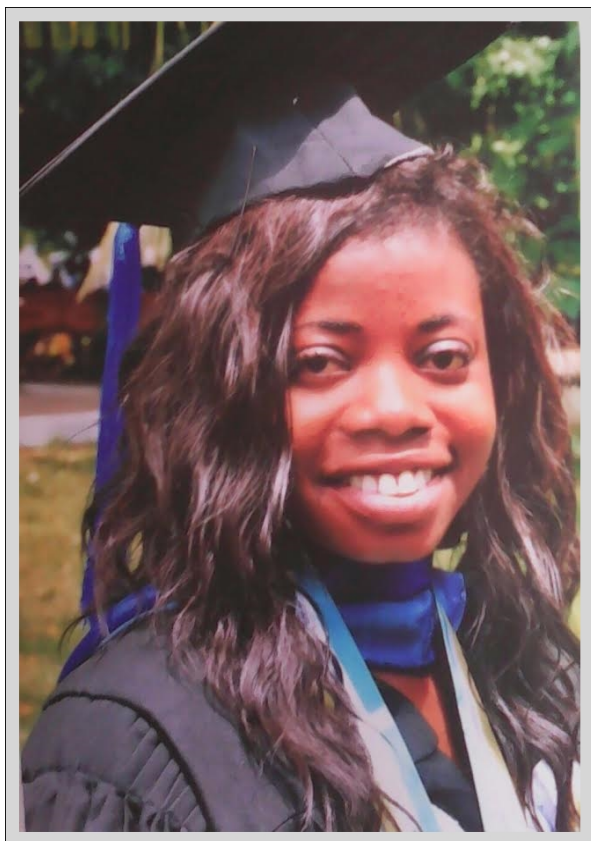
Předmluva

Vy, učitelé a pedagogové, jste pro naše děti, žáky a studenty průvodci světem učení a objevování nových a neznámých informací a faktů. Proto je důležité, abyste žáky inspirovali ke kreativnímu a všestrannému rozvoji jejich osobnosti, který jim pomůže přemýšlet kriticky, globálně, tolerantně, multikulturně, demokraticky a přesto svobodně a v souvislostech.

Přejeme si, aby tato publikace byla pro Vás námětem a inspirací k tomu, jak Vaším žákům pochopitelněji prezentovat globální světové problémy a události, které se odehrávají v celém světě, kterého jsme my nedílnou součástí. Najdete zde ve 4 kapitolách základní informace a fakta týkající se afrických zemí. Každá z kapitol pak obsahuje v závěru aktivitu, která Vám pomůže danou problematiku žákům lépe představit.

Závěrem bychom Vás rádi seznámili s jedním z osobních příběhů z naší organizace, který může být inspirací pro Vás i Vaše žáky. Možná se stane hlubším impulzem k zájmu o africký kontinent a příběhy jeho obyvatel. Možná Vaším žákům přinese chuť pomoci lidem, kteří to potřebují a přispět tak k lepšímu světu.

*Toto je příběh **Jennifer Ofori**.*

Jennifer Ofori, se narodila 10. října 1990 v Ghaně. Své základní vzdělání získala na škole Obom RC.

*V roce 2007 se dostala na střední školu, obor podnikání v hl.m. Accra. Právě v této době byla přiřazena do projektu **Patronství**, který naše organizace Humanitas Afrika již několik let v Africe realizuje, jelikož neměla nikoho, kdo by mohl finančně zajistit její středoškolské vzdělání.*

Střední školu Jennifer úspěšně zakončila v roce 2011, kdy excelentně složila standardizovanou zkoušku Západoafrických zemí (WASSCE). Dostala se na

bakalářský program oboru účetnictví na univerzitě Valley View a v červnu 2016 odpromovala s vyznamenáním druhé vyšší třídy [červený diplom, pozn. překl.].

Díky stálé podpoře a pomoci získané v rámci projektu Patronství má Jennifer šanci na dobrý život, a to hlavně díky vzdělání, kterého si nesmírně váží. Jennifer po promoci napsala:

"Slibuji, že budu tvrdě pracovat, abych si byla schopná zařídit slušný život, aby Vaše podpora a pomoc nebyla zbytečná.... Již jsem získala nezbytné dovednosti, znalosti a morální hodnoty, abych mohla sloužit lidstvu a své zemi... Velice Vám ještě jednou děkuji."

Ve svém oficiálním děkovném dopise, adresovaném Humanitas Afrika, radostně vyjádřila své uznání a vděčnost organizaci:

"Mým snem je, aby Vaše organizace i nadále rostla, abyste mohli pomoci více mladým lidem, jako jsem já, dosáhnout svých snů a životních cílů a stát se užitečnými jedinci ve společnosti. Slibuji, že se budu vždy a všude snažit dělat jen to nejlepší. Bůh žehnej Humanitas Afrika. Děkuji Vám."

V současnosti Jennifer čeká na započetí své civilní služby v regionální nemocnici v Koforidua ve východním regionu Ghany, a po roce se bude snažit co nejlépe uplatnit na trhu práce. Doufá, že bude pracovat mnoho let, ale zároveň by ráda ještě v budoucnosti získala magisterský titul. Jejím snem je stát se autorizovanou účetní se státními zkouškami.

Přejeme Vám i Vaším žákům příjemný výlet do Afriky:-).

Za tým Humanitas Afrika Mgr. Gabriela Bajerová Zezulová, Elie Lusaku a Bc. Jolanta Stryjová

Publikace byla vytvořena v roce 2016 organizací **Humanitas Afrika o.p.s.** v rámci projektu **“Okno do Afriky”**, který nabízí školám ve Středočeském kraji vzdělávací workshopy zaměřené na africkou kulturu a multikulturní výchovu.

Je určena učitelům a žákům základních škol, především druhého stupně, ale inspiraci v ní lze čerpat i pro 1. stupeň. Je záměrně vytvořena tak, aby korespondovala s tématy stanovenými RVP a bylo tak možné uvedené aktivity zařadit přímo do lekcí v rámci učebního plánu jednotlivých tříd. Více o projektu **“Okno do Afriky pro školy”**, který realizujeme ve školách od roku 2006 je k dispozici na webových stránkách organizace (<http://www.humanitasafrika.cz/>) v sekci Projekty v ČR. _____

Přehled kapitol

1. Rozvojové země - 6
2. Afrika a její geografická poloha - 12
3. Obyvatelé a kultura Afriky - 14
4. Problémy současné Afriky - 22
 - 4.1. Růst populace - 22
 - 4.2. Nízká vzdělanost - 26
 - 4.3. Chudoba - 28
 - 4.4. Nedostatek vody - 31
5. Přílohy k jednotlivým aktivitám - 36
6. Použitá literatura - 39
7. Představení organizace - 41

1. Rozvojové země

Aneb kde leží třetí svět?

Obrázek 1

Ukázka z programu Humanitas Afrika

Zdroj obrázku: Humanitas Afrika o.p.s.

Pojem „Třetí svět“ vznikl v době tzv. Studené války (1947 – 1991) na základě tehdejšího politického uspořádání světa. Pojem byl používán pro označení těch států, které byly pokládány za ekonomicky málo rozvinuté.

V dnešní době používáme pro označení zemí s nízkou úrovní blahobytu termín “rozvojové země”. Tento termín je méně diskutovaný a je schvalovaný většinou moderní společnosti.

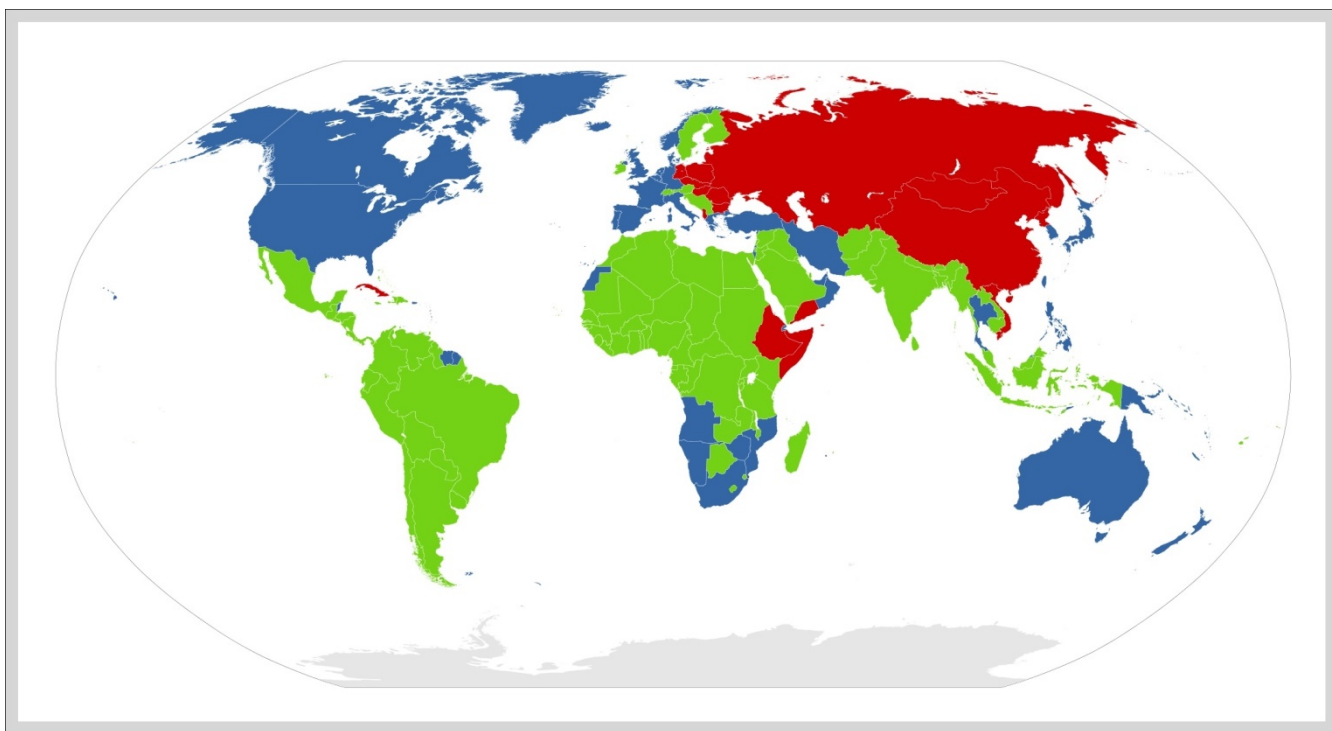
Obrázek 2

Rozdělení světa během Studené války

Modrá barva – První svět (vyspělé demokratické země)

Červená – Druhý svět (komunistické státy východního bloku)

Zelená – Třetí svět (ekonomicky málo rozvinuté státy)

Zdroj obrázku: Vorziblix – Vlastní dílo, CC0,

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=19317533>

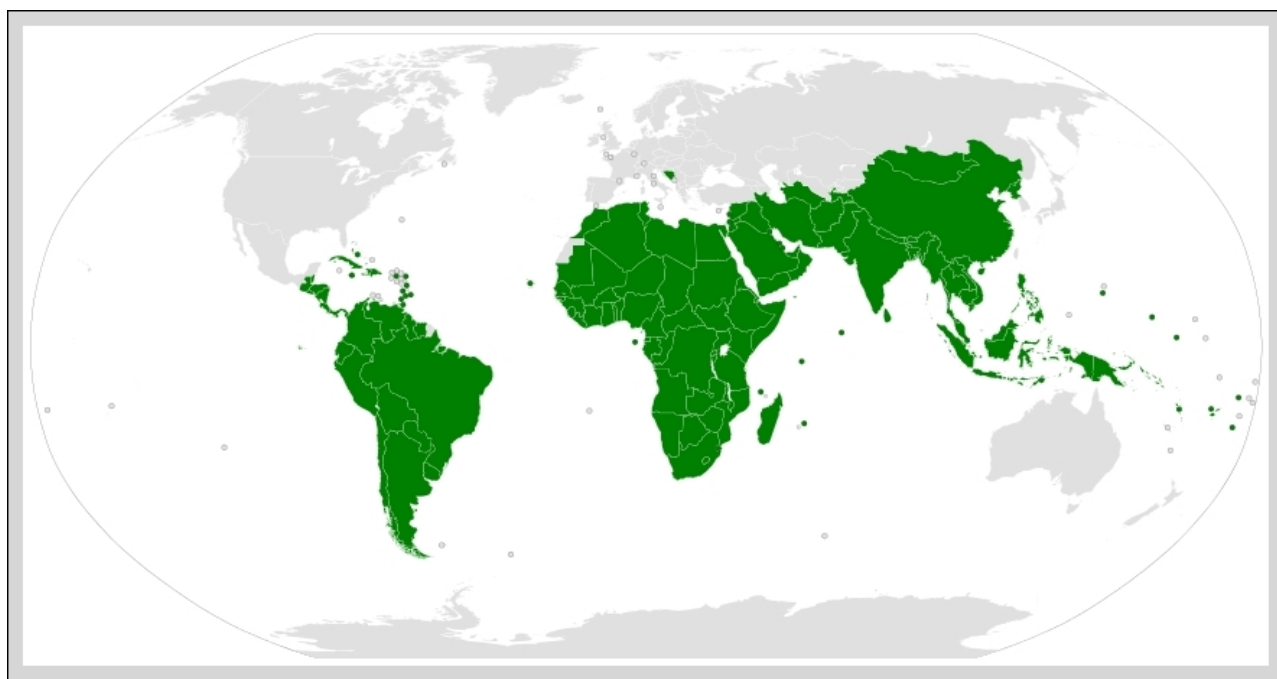
Všeobecně je pojem “rozvojové země” používán pro označení státu, kde je nízká úroveň tzv. Indexu lidského rozvoje (HDI), v rámci kterého jsou zohledňovány jak ekonomické, tak i sociální rozvojové aspekty. Úroveň jednotlivých zemí se může lišit, i když jsou označovány stejně, například stát označený jako rozvojový může mít zcela

odlišnou míru industrializace v porovnání s jiným, stejně označeným státem, jelikož dnes neexistuje přesná definice toho, kdy je daný stát „vyspělý“ a kdy ne.

Za rozvojovou zemi je tedy označována země s nízkou životní úrovní obyvatelstva, málo rozvinutým průmyslem a zejména nízkým poměrem zmíněného HDI. Existuje tzv. **Skupina G77** při OSN, která je volnou koalicí rozvojových zemí, jejímž posláním je podporovat a hájit ekonomické zájmy svých členů a zvyšovat jejich vyjednávací schopnost při OSN. V současné době čítá tato skupina 130 členů a nejvýznamnější zastoupení zde mají země Afriky, Jižní Ameriky a Jižní Asie.

Obrázek 3

Skupina G77

Zdroj obrázku: Kyat02 – Vlastní dílo, CC BY-SA 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=24578511>

Na světě jsou země, které svou vyspělou ekonomikou ovlivňují celosvětové dění. Zároveň existují i země, které se obchodu prakticky neúčastní, a to i přes to, že jsou velmi bohaté na nerostné a jiné zemědělsky vzácné suroviny.

Na ekonomicky vyspělé země připadá drtivá většina světového obchodu, zahraničních investic a výzkumů. Většina světového obyvatelstva (až 80%) však žije v rozvojových zemích a potýká se s naprostou chudobou. Tento stav není výsledkem náhody, nýbrž dopadem historického vývoje týkajícího se kolonizace těchto zemí. Země jako Velká Británie nebo Francie kolonizovaly většinu dnešních nejchudších zemí a využívali je jako monokulturní plantáže, z tohoto důvodu se většina rozvojových zemí nachází na území dnešní Afriky.

Aktivita číslo 1

Mocenská mapa světa

Ročník:	9.
Předmět:	Dějepis
Průřezové téma:	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
Téma:	Studená válka, Mocenské bloky, Koloniální systém, Mimoevropský svět
Doba trvání:	15 - 20 min
Pomůcky:	Nástěnná mapa světa (politická) Dataprojektor, počítač Lepící papírky dvou barev (červené, modré) Lepící papírky s britskou a francouzskou vlajkou
Cíle:	Žáci si zdokonalí orientaci v mapě světa. Žáci si vytvoří geografickou představu o politické situaci ve světě. Žáci se seznámí na základě dosavadních znalostí se zeměmi, kde panuje chudoba a uvědomí si, čím je to zapříčiněno.

Aktivita je vhodná pro opakování tématu Studená válka, kde si žáci zopakují její dopady na politické rozložení světa.

Postup:	Rozdělte žáky do dvou skupin. Každé skupině rozdejte samolepící kartičky podle barvy (pro každou skupinu jedna barva). Poté požádejte žáky, aby pomocí těchto kartiček zaznačili do mapy státy dle politického rozdělení (červení – komunistické státy tzv. Druhý svět), (modří – demokratické státy tzv. První svět). Poté rozdejte lístečky s vlajkami tak, aby každá skupina měla vlajky pro jednu danou zemi (jedna skupina bude mít britské
---------	---

vlajky, druhá skupina francouzské vlajky) a vybídněte žáky, aby
zaznačili státy, které byly kolonizovány tou danou zemí.

Následně žákům promítněte mapu G77. Tímto žákům ukážete
souvislost mezi kolonizací, ekonomickým rozvojem a politickou
situací, která se zde objevuje.

2. Afrika a její geografická poloha

Základní fakta o Africe:

- Afrika je 3. největší kontinent světa.
- Velkou částí Afriky jsou pouště (Sahara, Kalahari).
- Africe se přezdívá Černý kontinent – obyvatelé jsou černoši.
- Z Afriky pravděpodobně vzešel první člověk.
- Jeden z mála ostrovů Afriky je Madagaskar, je také největší z nich.
- Nachází se zde slavná sopka Kilimandžáro.
- Nejdelší řekou Afriky je Nil.
- Největší jezero je Viktoriino jezero.
- Afriku obklopují oceány (Indický a Atlantický).
- Evropu od Afriky odděluje Středozevní moře.
- Většina Afriky se nachází v tropickém podnebném pásmu.
- Afrika je světadíl s nejvyššími průměrnými teplotami.
- Nejlidnatější stát Afriky je Nigérie (126 635 626 obyvatel).
- V Africe se těží především zlato, diamanty, ruda, měď, fosfáty, ropa, plyn.

Aktivita číslo 2

Bleskovky

Ročník:	7. a 8.
Předmět:	Zeměpis
Průřezové téma:	Multikulturní výchova
Téma:	Světové regiony - Afrika
Doba trvání:	5 – 20 min
Pomůcky:	PC, dataprojektor, kvízové obrázky a otázky, menší papír pro každého žáka
Cíle:	Žáci si zábavnou formou prověří hloubku svých znalostí o Africe.
Postup:	<p>Připravte si kvízové otázky a obrázky (v příloze příručky naleznete příklady). Otázky by měly být stručné s jasnou a konkrétní odpovědí.</p> <p>Příprava obrázků: jedná se o obrázky vlajek jednotlivých afrických států. Jedna kvízová otázka obsahuje vždy 4 vlajky a žákům je promítněte tak, že nejdříve zobrazíte náhled vlajek i s názvem státu (1 vteřinu), poté zobrazíte pouze vlajky, které musí být očíslované, a dáte žákům pár vteřin na to, aby vlajkám určily správný stát. Časy: odpověď na otázku 2 vteřiny, odpověď na obrázky 5 vteřin.</p> <p>Žáci jednotlivě zapisují své odpovědi na papír. Ten Vám mohou následně odevzdat a nebo poslouží jako podklad k autoevaluaci, kdy žákům promítnete správné odpovědi a necháte je, aby sami opravili a zhodnotili svůj výsledek kvízu.</p> <p><i>Aktivitu lze aplikovat i ústně bez projektoru, a to tak, že se omezíte pouze na ústně kladené otázky.</i></p>

3. Obyvatelé a kultura Afriky

Celkově žije na území Afriky více než 1,1 miliardy lidí. Obyvatelé Afriky se člení do tisíce etnik a národností. Kromě původního obyvatelstva se v Africe můžete setkat také s přistěhovalci, a to zejména z arabských zemí a některých zemí Evropy.

My si zde představíme nejznámější a nezajímavější z afrických etnik tak, abyste s nimi mohli seznámit žáky různých tříd. Odlišné kultury jsou pro většinu lidí velmi zajímavé, a zejména ty africké mají co nabídnout, ať už rozmanitostí krojů, šperků, tradic nebo hudby, tak i způsobem života či stravou.

- ❖ Na severu Afriky se setkáme s **Berberi**, **Tuarégy** nebo například **Nilotiky**.

Berbeři mají světle snědou až tmavě žlutou pokožku, sešikmené oči a dlouhé, černé vlasy. **Pro zajímavost, Berberem je i slavný francouzský fotbalista Zinedine Zidane, jehož rodiče emigrovali do Francie z Alžírka.**

- ❖ Na území Keni a Tanzanie žijí **Masajové**.

Masajové jsou považováni za velmi hrdé válečníky. Chodí oděni v šatech velmi pestré červené barvy. Jedná se o kočovné pastevce krav, které jsou nedílnou součástí jejich života a celkové masajské kultury. Zvláštností je, že Masajové muži nosí dlouhé vlasy, naopak ženy mají hlavu vždy vyholenou.

Masajové jsou jedním z etnik, které si navzdory tlaku moderní společnosti uchovávají své původní tradice a způsob života.

*V roce 1998 byla vydána autobiografická kniha **Bílá Masajka**, ve které evropská autorka **Corinne Hofmann** popisuje svoje soužití s mužem z kmene Masajů. V roce 2005 byl uveden i stejnojmenný film natočený německou režisérkou **Hermine Huntgeburth**.*

- ❖ Velmi rozšířenými jsou ve Střední Africe **pygmejské etnické skupiny**.

Pygmejové se většinou živí sběrem a lovem. Mezi pygmejské kmeny patří např. neznámější Aka, dále Baka, Mbuti a další z těchto kmenů. V Kongu tvoří Pygmejové 5 až 10% populace a většinou žijí v otroctví.

Obrázek 4

Fotbalista Zinedine Zidane

Zdroj obrázku: Raphaël Labbé (Zinedine Zidane) [CC BY-SA 2.0 (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0>)], prostřednictvím Wikimedia Commons

Obrázek 5

Masajská žena

Zdroj obrázku: David Berkowitz [CC BY 2.0 (<http://creativecommons.org/licenses/by/2.0>)], prostřednictvím Wikimedia Commons

Obrázek 6

Masajové

Zdroj obrázku: David Berkowitz [CC BY 2.0 (<http://creativecommons.org/licenses/by/2.0>)],
prostřednictvím Wikimedia Commons

Obrázek 7

Pygmejové - žena kmene Aka

Zdroj obrázku: Max Chiswick (Own work) [CC BY-SA 4.0
(<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0>)], via Wikimedia Commons

Obrázek 8

Obydlí Pygmejů

Zdroj obrázku: PRA (Own work) [CC BY-SA 3.0 (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0>) or GFDL (<http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html>)], via Wikimedia Commons

Aktivita číslo 3

Priority

Ročník:	druhý stupeň
Předmět:	vhodné ve více předmětech
Průřezové téma:	Multikulturní výchova
Téma:	Světová etnika
Doba trvání:	25 min + diskuse
Pomůcky:	2 velké listy papíru, fixy PC, dataprojektor, audio Krátké video o životě Masajů

<http://www.bushmanfilm.com/tanzansti-masajove/>

Cíle:	Žáci se seznámí s odlišnými kulturami. Žáci poznají, jaké mohou být materiální i duchovní rozdíly mezi kulturami. Žáci si uvědomí rozdíl mezi konzumní společností moderní doby a původním životem na zemi.
-------	---

Postup:	První část Seznamte žáky krátce s několika etnickými skupinami Afriky. Poté jim promítněte film o Masajích. Následně rozdělte třídu do dvou skupin (v rámci skupin dbejte rovnoměrného poměru mezi chlapci a dívkami). Každé skupině dejte velký list papíru a fix. Zadejte úkoly: 1. skupina: Napište vaše každodenní priority a potřeby, bez kterých se neobejdete (úkony, věci, činnosti, osoby).
---------	--

2. skupina: Napište každodenní priority a potřeby typického Masaje (co dělá po probuzení, co potřebuje, co je jeho povinností, kdo a co je pro něj důležité).

Pozor! Úkoly skupinám zadejte tak, aby je navzájem neznaly.

Následně s třídou porovnejte výsledky obou skupin a zahajte diskusi.

Druhá část

Postupně zadávejte skupinám, aby ze svých seznamů vymazaly první, druhou, třetí položku. Položky by žáci měli vyškrtat podle toho, která je pro ně nejméně důležitá tak, aby jim zůstala 1 – ta nejdůležitější. Pozorujte, kdy se žáci dostanou do bodu, ve kterém se nebudou moci rozhodnout, kterou z položek vymazat. Žáci 2. skupiny by měli mít rozhodování snadnější. Následně můžete opět zakončit krátkou diskusí.

4. Problémy současné Afriky

4.1. Růst populace

Velmi rychlý nárůst populace je **základním problémem** tohoto kontinentu. Afrika je v současné době druhým nejlidnatějším kontinentem. Žije zde 1,216 miliard obyvatel, kteří obývají kontinent o rozloze 30 370 000 km².

Historicky docházelo k nejrychlejšímu nárůstu populace v 60. a 70. letech 20. století, kdy se za rok populace rozrostla až o 3%.

V 17. a 18. století došlo ke snížení populace, které bylo způsobené vývozem afrických otroků do Ameriky i dalším krutým zacházením koloniálních vládců (jako např. belgického krále Leopolda II. v Kongu).

Do 50. let 20. století byla situace růstu populace v Africe shodná s evropskou, poté, díky získání nezávislosti, se začalo obyvatelům Afriky dostávat dobré lékařské péče z vyspělých zemí, což eliminovalo řadu epidemií. Zároveň začalo docházet k poklesu úmrtnosti a zvyšovala se porodnost. Také tápání při hledání nové rovnováhy v kontextu narušení původních systémů vzniklých v průběhu kolonizace způsobilo mezi jiné tzv. **populační explozi** v Africe. Důsledkem je ovšem devastace orné půdy, nedostatek pitné vody a jídla, rozsáhlé rozšíření HIV/AIDS a dalších nemocí jako např. malárie.

Oblast Subsaharské Afriky lze označit za nejvíce kritickou, na tomto území žije 83% z celkové africké populace. Například v Ugandě žije celkově 30 884 000, což ji umísťuje na 38. místo na světě, co se zalidněnosti týče. Počet obyvatel na km² je 128 osob.

Podle odhadů OSN by mohl počet obyvatel Afriky do roku 2100 stoupnout na více než 4 miliardy. Pro představu, v Africe přibývá každoročně 50 milionů lidí, lze tedy říct, že se tady každým rokem narodí „nová“ Francie nebo Británie, každé dva roky by to mohlo být „nové“ Rusko. Tomuto enormnímu nárůstu ovšem absolutně neodpovídá rozvoj zdejší infrastruktury. (zdroj: <http://www.osn.cz/osn-v-roce-2050-bude-podle-odhadu-na-planete-97-miliardy-lidi-nejvetsi-narust-se-ocekava-v-rozvojovych-oblastech-zejmena-v-africe/>)

Obrázek 9

Postupný růst populace v Africe a v Evropě

ROK	POČET OBYVATEL - AFRIKA	POČET OBYVATEL - EVROPA
1750	106 000 000	163 000 000
1800	107 000 000	203 000 000
1850	111 000 000	276 000 000
1900	133 000 000	408 000 000
1950	229 895 000	547 287 000
2000	811 101 000	726 777 000
2016	1 216 000 000	743 100 000
2050	2 191 599 000	719 257 000
2100	3 574 141 000	674 795 000

Zdroj obrázku: Bc. Jolanta Stryjová

Aktivita číslo 4

V Africe je trochu těsno

Ročník:	7. a 8.
Předmět:	Zeměpis
Průřezové téma:	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
Téma:	Historický vývoj světových regionů
Doba trvání:	25 - 45 min
Pomůcky:	Velké listy papíru pro každého žáka Tabule Aktivizační otázky pro diskusi Nástěnná mapa Afriky (politická)
Cíle:	Žáci se naučí, co je příčinou tzv. populační exploze v Africe. Žáci si uvědomí dopady přelidnění na život v Africe. Žáci se zamyslí nad postupným vývojem lidské civilizace. Žáci si připomenou politickou mapu Afriky a některé její státy.
Postup:	Uvedte žákům fakta o africké populaci, částečně je seznámte s možnými problémy v Africe. POZOR! Sdělení o predikci nárůstů africké populace sdělte žákům až nakonec, nejdříve je vybídněte, aby sami zkusili odhadnout, o kolik se populace Afriky může rozrůst. Rozdejte žákům listy papíru a vybídněte je, aby na ně nakreslili tvar afrického kontinentu. Vysvětlete žákům, které území Afriky je označováno jako Subsaharská Afrika a nechte žáky, aby si toto území označili. Následně vybídněte žáky, aby si nahoře u obrázku

napsali velkými písmeny téma *Populační exploze*. Poté nechte žákům 10 minutový prostor k zamyšlení se nad tím, jaké problémy mohou s přelidněním souviset. Všechny myšlenky ať žáci zapisují do „mapy“. Následně zahajte diskusi na toto téma a nejdůležitější problémy Afriky si napište velkým písmem na tabuli.

Příklad vypracované mapy najdete v příloze dokumentu.

4.2. Nízká vzdělanost

Nedostatečné vzdělání obyvatel afrických zemí je dalším z velkých problémů, se kterými se africký kontinent potýká. Kvůli nedostatečnému vzdělání zaostává v Africe zejména hospodářský a technologický rozvoj. Afrika trpí nedostatečnou dopravní infrastrukturou, zdravotní péčí a chudobou. Přitom do Afriky ročně putuje mnoho humanitární pomoci ve všech směrech, avšak výsledek není zcela efektivní. Proč? Je to důsledek nevzdělanosti?

Na tuto otázku odpovídá odborník na Afriku a Oceánii Martin Kovář:

“Ano, může to znamenat, že nejsou vzděláni nebo že jsou apatičtí. Co se týče vzdělání, ta část, co je získá, emigruje do měst nebo do světa, a na vesnicích zase zůstanou lidé bez vzdělání. Co se týče apatičnosti, i ve chvíli, kdy se lidé mají hůř a hůř z generace na generaci a nevidí žádnou budoucnost, je jim jedno, kdo zemi vládne. Zda je to kanibal nebo zda se před prezidentem musejí třeba plazit.”

Na otázku, zda li šíření vzdělanosti v těchto zemích může pomoci, odpovídá Martin Kovář takto:

"Vzdělávání pomůže. Problém je, že když Afričan vystuduje vysokou školu, stane se inženýrem nebo lékařem, bude chtít odejít nebo přinejmenším stát se zaměstnancem nějaké mezinárodní organizace či nadnárodní firmy, která v Africe pouze působí. Být zaměstnancem dané země nevidí vzdělaný člověk jako perspektivu. V 60. letech, kdy africké země získávaly nezávislost, se říkalo, že Afrika bude kontinent naděje a bez problémů, že se poučí z chyb tehdejšího světa. Dnes se říká, že je to spíše kontinent beznaděje a problémů - přehodila se jedna předložka. Afričané zkouší všechno ve světě, ovšem v extrémní míře.”

(zdroj: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/afrika-kontinent-problemu-a-beznadeje/r~i:article:114398/>)

Aktivita číslo 5

Dopis

Ročník:	2. - 5.
Předmět:	Český jazyk
Průřezové téma:	Osobnostní a sociální výchova
Téma:	Stylistika, Dopis
Doba trvání:	20 min
Pomůcky:	Několik příběhů afrických dětí v psané a vtištěné podobě

Cíle: Žáci si uvědomí, že ne všude ve světě je studium běžné a že mnohým dětem je toto právo upíráno.

Žáci se zamyslí nad svým přístupem ke vzdělání, nad tím, jak mají/nemají rádi svou školu.

Žáci si procvičí, jak správně vytvořit neformální dopis dle stylistických pravidel.

Žáci jsou vedeni k soucitu, sounáležitost a pochopení vůči ostatním lidem.

Postup: Krátce přednete dětem informace a fakta na téma vzdělávání a školství v Africe. Připravte si několik příběhů afrických dětí, které pojednávají o jejich podmínkách a možnostech studia (v příloze naleznete návrh příběhů). Následně je rozdejte jednotlivě žákům a zadejte úkol, který spočívá ve vytvoření kratšího dopisu adresovaného dítěti z příběhu. Následně rozvíňte s žáky krátkou diskusi o tom, jaký mají oni přístup ke své vlastní škole, zda do školy chodí rádi a jaké jsou jejich představy o jejich budoucím vzdělání.

Tato aktivita může být použita jako domácí úloha.

4.3. Chudoba

Na Africe je pozoruhodné a zároveň poněkud smutné, že se od doby prohlášení své nezávislosti neustále potýká s problémy, a to jak ekonomickými a hospodářskými, tak i existencionálními. Začátkem 60. let byla Afrika zhruba stejně prosperující zemí jako Jižní Korea nebo Malajsie. Zatímco se z těchto zemí staly jedny z tzv. „ekonomických tygrů“, ekonomika Afriky se rozvíjela mnohem méně.

Příčinou toho, že v posledních letech Afrika významně nebohatne, nýbrž chudne je dle některých názorů tzv. „**past chudoby**“, do které se Afrika dostala kvůli mnoha nepříznivým faktorům. Tyto názory vycházejí z toho, že chudoba je příčinou nefungujících vlád. Druhým pohledem je opak, a tedy, že chudoba je důsledkem nefunkční vlády. Jedním z navrhovaných řešení tohoto problému je, aby se Africe odpustily všechny dluhy a zvýšila se rozvojová a humanitární pomoc ze strany bohatých států.

V dnešní době již existuje velké množství světových i evropských organizací, které se snaží podporovat Afriku a přispívat ke snižování její chudoby. Jedná se například o přímou finanční pomoc nebo možnosti tzv. „adopce na dálku“, což pomáhá zvyšovat vzdělání mladých Afričanů. V tomto případě však nelze opomenout fakt, že vzdělání Afričané často odcházejí do Evropy nebo Ameriky, kde své vzdělání lépe uplatní. Dále jsou zde organizace, které do Afriky dovážejí jídlo či jiné potřebné zboží. Jedním ze způsobů pomoci je naučit Afričany ovládat základní technologie důležité pro jejich život (například stavbu studny a její používání). Problémem však je, že místní obyvatelé často nejsou schopni tyto technologie efektivně dlouhodobě využívat.

Boj s chudobou je velice specifický a problematický. Problémem může být, když si chudí lidé vytvoří na pomoci závislost. Cílem by mělo být, aby pomoc postiženým lidem zajistila podmínky pro důstojný život a zároveň je motivovala k tomu, aby se snažili ze své situace svépomocí vymanit a začít žít dobrý život bez humanitární pomoci ostatních lidí. V rozvojových zemích je tato problematika často spojena s nestabilní politickou situací, což často vede k velmi obtížně řešitelné situaci.

Aktivita číslo 6

Místo, kde žijeme

Ročník: 1. – 2.

Předmět: Prvouka

Průřezové téma: Osobnostní a sociální výchova

Téma: Místo, kde žijeme

Doba trvání: 30 - 45 min

Pomůcky: PC, dataprojektor, audio

Nástěnná mapa Afriky a České republiky

Obrázky: africké dítě, evropské dítě + další africké a evropské symboly (dohromady cca 30 obrázků) ve větším formátu (cca velikost klasické fotografie 10x15)

Video *Jak se žije v Africe (autorem Centrum Narovinu)*

Nebo jiné video, ve kterém africké děti popisují, jak žijí. Popisují důkladně jejich obydlí, okolí domu, rodinu, školu, zvířata, jídlo.

<https://www.youtube.com/watch?v=iFzTyGacjuY>

Cíle: Žáci se naučí představit sami sebe a členy své rodiny včetně jejich povolání.

Žáci se seznámí s jednoduchými a základními symboly Afriky v porovnání se symboly Evropy.

Postup: Promítněte žákům video.

Na zem rozložte mapu Afriky a vedle mapu České republiky. Kolem mapy rozložte náhodně ostatní obrázky. Vybídněte žáky, aby se posadili na zem okolo map a obrázků a postupně (po jednom) umísťovali jednotlivé obrázky na tu mapu, na kterou podle nich patří (např. slon do Afriky, ovce do ČR).

Následně zůstaňte sedět v kroužku na zemi. Řekněte žákům, aby zavřeli oči a představili si, kde žijí, jaký mají dům, jací jsou rodiče,

jaké je jejich povolání atd. Následně vybídněte žáky, aby celé skupině každý představil sebe, svou rodinu a svůj dům. Stačí krátce.

Na závěr se žáků zeptejte, jestli by se jim líbilo žít v Africe a proč? Případně, proč mají více rádi místo, kde žijí.

4.4. Nedostatek vody

Na celém světě žije téměř 800 milionů lidí bez pitné vody. Afrika se potýká nejenom s nedostatkem vody pitné (podle odhadů OSN trápí nedostatek nezávadné vody asi 300 milionů obyvatel Afriky), ale i užitkové.

Sahara se pozvolna rozšiřuje, roste počet odlesněných míst a přežívá stále více dětí. To znamená, že na každý zdroj vody připadá stále větší skupina lidí. Afričané se původně přesouvali k řekám, ale i to je dnes problém, protože jsou velmi znečištěné. Také deště jsou příliš nepravidelné na to, aby se naplnily studny a zavlažila se vyprahlá pole. Kvůli velkým suchům je malá úroda, což s sebou nese hrozbu hladomoru.

“Takřka půl miliarda Afričanů žije v nevyhovujících hygienických podmínkách. Podle UNICEFu stojí za špatnou hygienou až sedmdesát procent infekčních nemocí, přičemž na průjmová onemocnění na celém světě umírá ročně zhruba 2,2 miliónu lidí. Mnoho regionů především v subsaharské Africe je chronicky postiženo přenosnými nemocemi, které přímo souvisí s nedostatečnou hygienou. Těm následně snadno podléhají zejména podvyživené děti a lidé nemocní AIDS. Voda, na kterou jsou odkázány miliony Afričanů, je často také kontaminována fluoridy a arzenem, které při dlouhodobém užívání způsobují kostní deformace, osteosklerózu, kožní choroby a rakovinu kůže, plic a ledvin. Mezinárodní společenství vyvíjí velké úsilí tento stav změnit. Potřeba zlepšení hygieny a dostupnosti kvalitní pitné vody stojí také v Rozvojových cílech tisíciletí (MDG), mezinárodním kodexu OSN z roku 2000. Do roku 2015 se má počet lidí, kteří nemají přístup k nekontaminované vodě a žijí v nevyhovujících hygienických podmínkách na celém světě snížit, oproti stavu v roce 1990, o polovinu.... Naprosto zásadní pro úspěch osvěty v oblasti hygieny je proto zlepšení podmínek v africkém školství. Nedostatek vody a nevyhovující sociální zařízení ve školách totiž často vadí mnohem více dívkám než chlapcům, špinavé prostředí a mnohdy společné toalety bez dveří způsobují, že dospívající dívky v době menstruace školu opouštějí a už se ke studiu nikdy nevrátí. Proto jsou investice do nových škol s odpovídajícím sociálním zařízením velice důležité. "Věříme, že vzdělávání dívek je investice významná nejen vzhledem ke snahám umožnit všeobecně dostupné vzdělání. Může jít i o vůbec nejdůležitější krok k naplnění hned několika rozvojových cílů tisíciletí," uvedla před nedávnem Carol Bellamyová, výkonná ředitelka UNICEF, v listě New York Times." (Text převzat z: <http://www.rozvojovka.cz/clanky/178-zavadna-voda-prinasi-nemoci-a-smrt-dochudych-statu-sveta.htm>).

Aktivita číslo 7

Clean water

Ročník: 8. – 9.

Předmět: Anglický jazyk

Průřezové téma: Osobnostní a sociální výchova

Téma: Lidé kolem nás

Doba trvání: 20 - 30 min

Pomůcky: PC, dataprojektor, audio

Video *World Water Day (autorem Water Charity)*

<https://www.youtube.com/watch?v=DEnrE4iMBU>

Cíle: Žáci si uvědomí význam vody pro lidský život a problémy spojené s jejím nedostatkem.

Žáci si vyzkouší vyhledávání informací v anglickém videu, jejich prezentaci a diskuzi ve skupině.

Postup: Představte krátce žákům organizaci Charity Water - *posláním organizace Charity Water je umožnit lidem v rozvojových zemích přístup k čisté nezávadné vodě* (více zde:

<https://www.charitywater.org/about/mission.php>).

Uložte žákům následující otázky, na které budou hledat odpovědi v průběhu sledování videa: O jaké zemi se na videu hovoří? Jaké nemoci jsou spojené s nedostatkem vody? Kolik procent lidí je zde bez vody? Jak pomáhá Charity Water s nedostatkem vody?

Poté žákům promítněte video a diskutujte o jejich odpovědích.

Na shrnutí můžete využít údaje uvedené níže:

“Clean water changes everything.

Health - diseases from dirty water kill more people every year than all forms of violence, including war. 43% of those deaths are

children under five years old. Access to clean water and basic sanitation can save around 16,000 lives every week.²

Time - in Africa alone, women spend 40 billion hours a year walking for water. Access to clean water gives communities more time to grow food, earn an income, and go to school -- all of which fight poverty.

Education - clean water helps keep kids in school, especially girls. Less time collecting water means more time in class. Clean water and proper toilets at school means teenage girls don't have to stay home for a week out of every month.

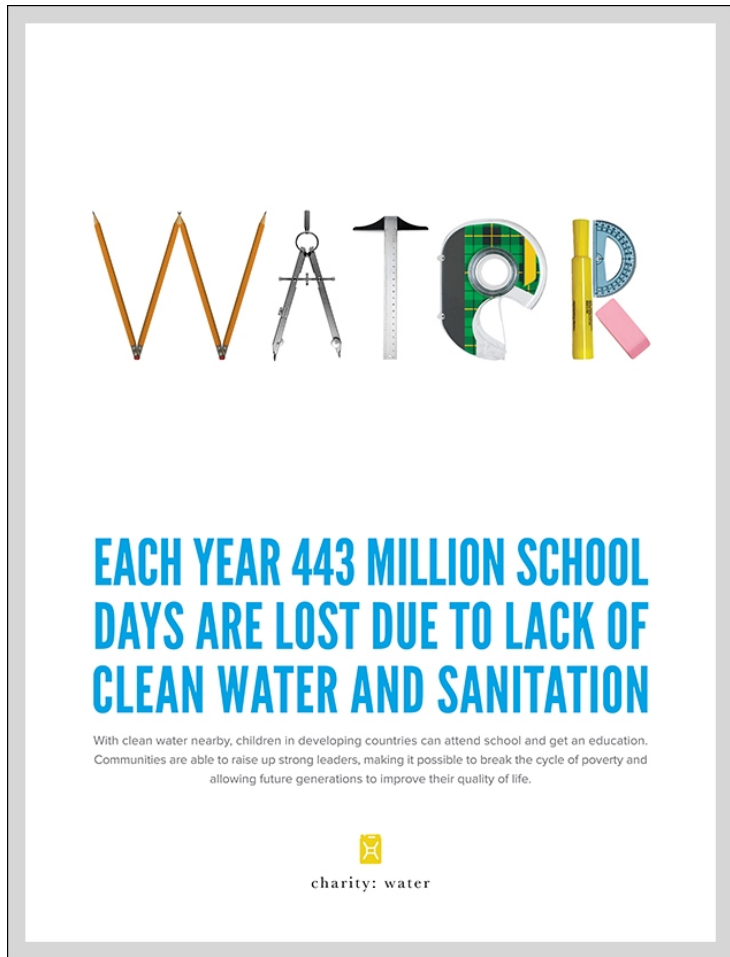
Women Empowerment - women are responsible for 72% of the water collected in Sub-Saharan Africa. When a community gets water, women and girls get their lives back. They start businesses, improve their homes, and take charge of their own futures." (detailnější informace naleznete zde:

<https://www.charitywater.org/whywater/>;))

Na závěr nechte žáky nechce přemýšlet a diskutovat o tom, kolik vody využívají oni, na co všechno vodu potřebují a kde by mohli začít s vodou šetřit.

Obrázek 10

Plakát organizace Charity Water

Zdroj obrázku: www.charitywater.org

5. Přílohy k jednotlivým aktivitám

Aktivita číslo 2 - Bleskovky

Otázka číslo 1

Jak se jmenuje nejdelší africká řeka?.

Otázka číslo 2

Afrika je největší kontinent světa.

ANO / NE

Otázka číslo 3

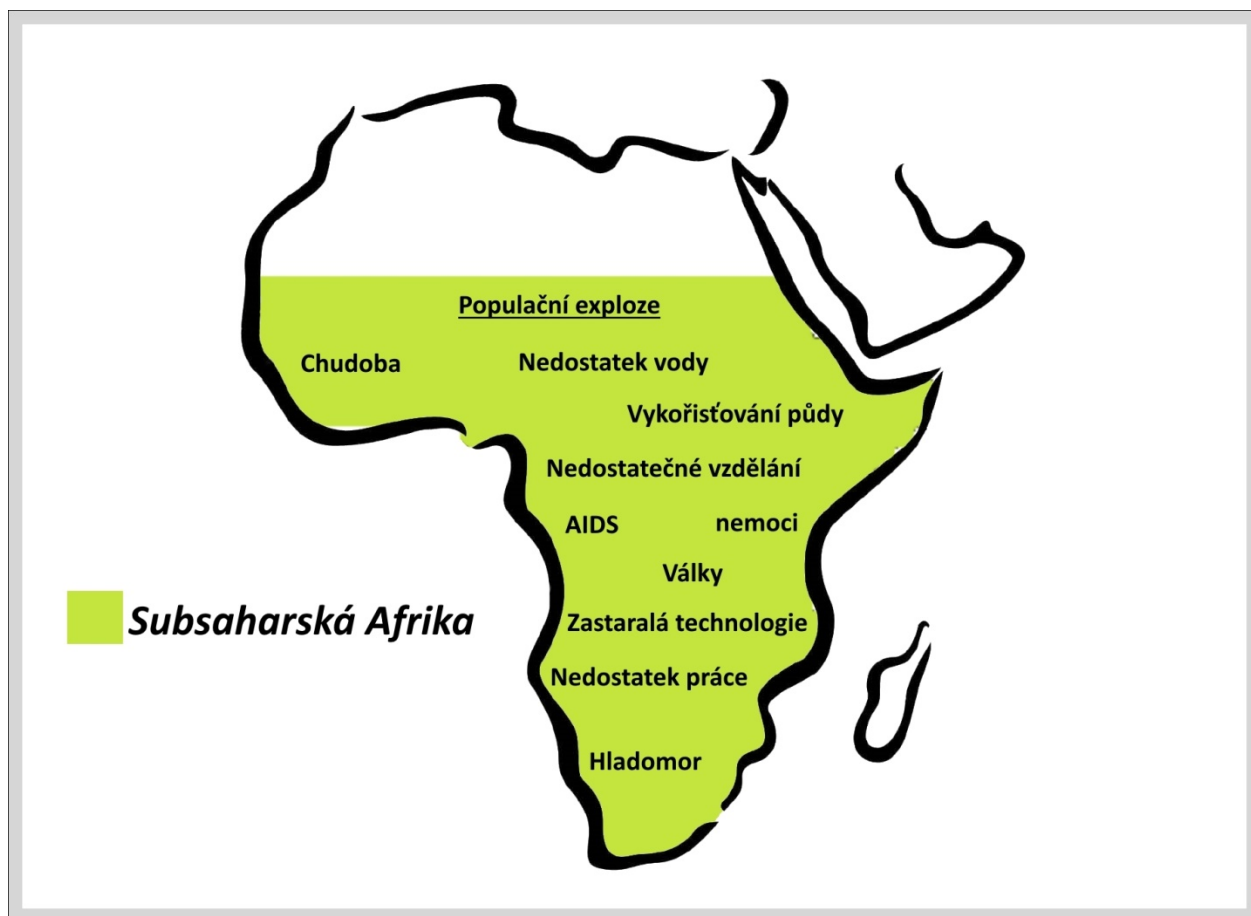
1	2	3
		
Ghana	Mosambik	Tanzánie

1	2	3
		
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

(Zdroj obrázku: Bc. Jolanta Stryjová)

Aktivita číslo 4 - V Africe je trochu těsno

(Zdroj: Bc. Jolanta Stryjová)

Aktivita číslo 5 - Dopis

- A. „Jsem Patrick Ugimana je mi 8, moje matka měla malý obchod, který zbankrotoval. Jednoho dne zmizela. Nejlepší co mě potkalo, je to že mě Bůh přivedl, sem do útulku a já smím chodit do školy. Ve škole se rád učím, baví mě to. Nelíbí se mi ošklivé chování, rvačky, hádky, urážky a tak. Přál bych si, stát se opravdovým mužem, schopným starat se o svou domácnost a rodinu. A budu podporovat chudé.“
- B. "Jmenuji se Bonanné a je mi 14 let. Mám dvě sestry, je jim 10 a 12. Oba naši rodiče byli zavražděni během válečných nepokojů ve Rwandě. Musel jsem tedy opustit školu a vydělávat peníze na jídlo pro mě a mé sestry. Můj den je pokaždé stejný, ráno brzy vstanu a jdu pro vodu asi 3km, většinou dvakrát. Abych mohl pro sebe a sestry uvařit alespoň jedno jídlo, musím pracovat na poli 6 hodin, většinou nosím na trh to, co vypěstuji na mém poli."
- C. „Jmenuji se Martin. Bylo mi 14 let, když mě vojáci odvedli. Bylo to v naší vesnici. Právě jsem se sestrou pracoval na poli, sázeli jsme kasavu. Přijelo velké nákladní auto a dva vojáci, oba měli samopaly. Řekli, abych odložil motyku a nastoupil – tak jak jsem byl, bez dokladů, bez ničeho. Když na vás míří samopal, tak moc na vybranou nemáte. V nákladním autě národní armády nás bylo hodně a všichni jsme měli strach. Některé kluky jsem znal z okolních vesnic, ale většina byla cizí. Než vojáci spustili plachtu, tak jsem si myslel, že to je naposledy, co vidím sestru, naše pole, domov. Strašně jsem se bál. Mým velkým snem je vyučit se řezbářem, a aby ho vesnice přijala zpět a on mohl žít klidně, bez hanby a podezření.“
- D. Jmenuji se Augustine, je mi 17 let. Teď chodím do prvního ročníku střední školy a školu mám strašně rád. Jsem šťastný, že můžu chodit do školy. Dříve jsem dělal několik let posluhovače náčelníkovi místních vzbouřenců proti armádě a účastnil se bojů. Povstalci mi zavraždili otce před mýma očima. Teď se snažím dokončit školu, chci se naučit pořádně francouzsky i anglicky a pak bych chtěl pracovat pro nějakou humanitární organizaci a pomáhat lidem."

(Zdroj: Bc. Jolanta Stryjová)

6. Použitá literatura

CIBULKOVÁ, E., KŘÍŽOVÁ, J., KUNEŠOVÁ, H., MARTINČÍK, D.: Světová ekonomika. Nové jevy a perspektivy, 1.vydání, C.H.Beck, Praha, 2001, 257 s. (19.kapitola)

DANĚK, P.: Nerovnoměrný rozvoj světa: kolonialismus, neokolonialismus a diskurz rozvoje. In JEHLIČKA, P., TOMEŠ, J., DANĚK, P. (editoři): Stát, prostor, politika. Vybrané otázky politické geografie., Přírodovědecká fakulta UK, Praha, 2000

LYNCH, K.: The Image of the City. Obraz města, 1.vydání, RNDr. Ivana Hexnerová-BOVA POLYGON, Praha, 2004, 224 s.,ISBN 80-7273-094-0

COLLIER, P. Miliarda nejchudších: Proč se některým zemím nedaří a co s tím. Praha: Vyšehrad, spol. s.r.o, 2009, 224 s. ISBN 978-80-7429-010-7.

JENÍČEK, V., FOLTÝN J. Globální problémy světa v ekonomických souvislostech. Praha: Nakladatelství C.H.Beck, 2010, 324 s. ISBN 8074003264

On-line zdroje:

<http://www.humanitasafrika.cz/>

http://www.geographyjim.org/urban_yr11.htm

<http://afrikaglobalproblems.freepage.cz/>

http://www.zsbuttulova.cz/assets/files/ucime-se-aktivne2/VY_32_INOVACE_Z1/VY_32_INOVACE_Z1.09.pdf

<http://www.bushmanfilm.com/tanzansti-masajove/>

<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/afrika-kontinent-problemu-a-beznadeje/r~i:article:114398/>

<http://www.czefrica.com/cs/38-zpravy/zpravy/255-afrika-ma-miliardu-obyvatel.html>

<http://geography.cz/geograficke-rozhledy/wp-content/uploads/2010/06/24-25.pdf>

http://neviditelnypes.lidovky.cz/svet-africke-mnozeni-Orb-/p_zahranici.aspx?c=A150601_222210_p_zahranici_wag

http://www.demografie.info/?cz_popvyvoj_svet_af

http://www.geohive.com/earth/his_history1.aspx

<http://www.africke-deti.estranky.cz/clanky/vzdelani/vzdelani.html>

<http://africkyportal.cz/blog/globalni-problemy-vnejsi-destabilizacni-faktory-afriky-4>

<http://www.afrikaonline.cz/view.php?cisloclanku=2014020302>

<http://www.national-geographic.cz/clanky/voda-vzacnejsi-nez-zlato-vitejte-v-africe.html>

<https://www.gymkc.cz/files/dusledky-nedostatku-pitne-vody.pdf>

<http://www.pvk.cz/vse-o-vode/pitna-voda/spotreba-vody/>

Další užitečné zdroje k tématu:

Web Rozvojovka.cz (<http://www.rozvojovka.cz>)

Web Charity Water (<https://www.charitywater.org/>)

7. Představení organizace

Humanitas Afrika o.p.s. vzniklo v Praze v roce 2000 jako africko-české občanské sdružení s cílem přispět k šíření vzájemné tolerance a porozumění mezi Čechy a Afričany a ke zlepšení informovanosti o Africe, Afričanech a jejich kultuře v české společnosti.

V roce 2005 sdružení ve svém sídle založilo **Africké informační centrum (AIC)**, které široké veřejnosti nabízí služby africké knihovny (najdete u nás více než 2 000 titulů knih, časopisů a filmů o Africe a Afričanech z různých oblastí společenského zájmu), celou řadu vzdělávacích aktivit, pravidelné diskusní večery “Kolem Afriky za měsíc”, promítání filmů, kurzy afrických jazyků a další. Centrum je místem setkávání a pomáhá Afričanům žijícím v České republice při integraci do české společnosti a udržování vlastní identity a kultury.

Další oblastí, ve které se Humanitas Afrika aktivně angažuje, je podpora vzdělání a rozvoje v Africe. Projekt **Patronství školáků** (od roku 2002 v Ghaně, od roku 2006 v Keni a Beninu) umožňuje dětem v chudých komunitách získat vzdělání. Navazující **Stipendijní program** zprostředkovává finanční pomoc pro vzdělávání středoškoláků. Dále provozujeme učňovskou krejčovskou dílnu a nabízíme mikrofinancování, čímž podporujeme vzdělání a zaměstnanost dívek a žen.

Africké informační centrum (AIC) a sídlo Humanitas Afrika o.p.s.

Ječná 2, Praha 2 – Nové město, PSČ 120 00

Tel. +420 251 560 375

Webové stránky:

www.humanitasafrika.cz

www.centrum.humanitasafrika.cz

Email:

kurzy@humanitasafrika.cz – kulturně-vzdělávací workshopy pro školy a kurzy afrických jazyků

knihovna@humanitasafrika.cz – knihovní služby

info@humanitasafrika.cz - projekty v Africe

Facebook:

Humanitas Afrika

Africké informační centrum

AFRICKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM

Vaše okno do Afriky

**africká knihovna nejen pro studenty · workshopy pro školy
· netradiční kurzy afrických jazyků · kulturní akce a přednášky
· teambuilding · informační servis · stáže a dobrovolnictví**

**Web: centrum.humanitasafrika.cz · Ječná 2, Praha 2
FB: Africké informační centrum · Otevírací doba: ÚT a ČT (14-18 hod)**

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Vydání publikace bylo podpořeno finančními prostředky ze státního rozpočtu ČR v rámci dotačního Programu na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy na rok 2016 (č.j. MSMT-24481/2015)